

כרטיס ברכה לרבי משפילד

חיפוש רמזים לזיהוי המועד בו
נשלחה המעטפה בדואר

מעטפה השמורה באוסף אלכסנדר נשלחה במועד לא
ידוע מישראל לאנגליה. שורה של רמזים אותם ניתן
למצוא על המעטפה מאפשרים לשער את מועד
המשלוח ואת התכולה של המעטפה.

תיאור המעטפה

באוסף אלכסנדר שמורה מעטפה קטנה עשויה נייר חום אשר נשלחה במועד לא ידוע בדואר אוויר מישראל לבריטניה.

השולח לא רשם את פרטיו בצידה האחורי של המעטפה, אלא הסתפק ברישום פרטי הנמען וכתובתו בבריטניה. השולח הדביק על המעטפה שני בולים בערך נקוב כולל של 70 פרוטות, הוסיף תווית של דואר אוויר, ומסר את המכתב בבית הדואר של תל אביב.

תיאור המעטפה

בבית הדואר של תל אביב הוטבעה על הבולים חותמת ביטול שפסלה אותם לשימוש חוזר, אולם ההחתמה בוצעה באמצעות חותמת משולשת אשר אינה כוללת את תאריך ההחתמה, כך שלא ניתן ללמוד ממנה מתי בדיוק נשלחה המעטפה.

לא נותר אלא לנסות ולפענח את מועד המשלוח באמצעות המידע המצוי על המעטפה.

רבי יצחק חייט

בשנת 1906 נולד יצחק חייטוביץ' (לימים "חייט") בעיר בוסטון שבמחוז לינקולנשייר שבבריטניה. אביו, שלמה חייטוביץ' (Solomon Chaitowitz) שימש באותה עת כרב של קהילת בוסטון.

הוא התחנך בישיבת עץ חיים בלונדון, והשלים לימודים לתואר שני בבית הספר ללימודים שמיים באוניברסיטת אוקספורד. מאז סיים את לימודיו בתחילת שנות העשרים הוא שימש כרב של מספר קהילות ובתי כנסת ברחבי בריטניה, ובשנת 1951 התמנה לרב של הקהילה היהודית בעיר שפילד שבצפון אנגליה, תפקיד אותו מילא על פטירתו בשנת 1972.

המכתב נשלח אל רבי יצחק חייט (Isaac Chait) בעיר שפילד, כך שעל פי הכתובת ניתן להסיק כי **המעטפה נשלחה אחרי שנת 1951**.

הבולים שעל המעטפה

שולח המכתב הדביק על המעטפה שני בולים בערך נקוב כולל של 70 פרוטות. הבול שערכו הנקוב 50 פרוטות הונפק ב-13 בדצמבר 1950 כחלק מסדרת מטבע 1950, והבול שערכו הנקוב 20 פרוטות הונפק ב-30 במרץ 1952 כחלק מסדרת מטבע 1952.

אם כך, על פי מועדי ההנפקה של הבולים ניתן להסיק כי **המעטפה נשלחה אחרי יום 30 במרץ 1952**.

סדרת מטבע 1952
30.3.1952

סדרת מטבע 1950
13.12.1950

מחיר המשלוח של המעטפה

עבור משלוח המעטפה בדואר אוויר מישראל לבריטניה
שילם השולח 70 פרוטות.

בדיקה של לוחות תעריפי המשלוח של מכתבי דואר
אוויר מישראל לבריטניה מאז שנת 1952 מעלה כי על
פי המחירון שהיה בתוקף מיום 1.2.1952 עלות משלוח
מכתב לאירופה עמד על 45 פרוטות לכל 10 גרם. ביום
1.4.1952 עלה המחיר ל-110 פרוטות לכל 10 גרם.

למעשה לא היה קיים תעריף המתאים למחיר של 70
פרוטות למשלוח של מכתב בדואר אוויר לבריטניה.

כל זה נכון אם מביטים בתעריף של משלוח מכתב רגיל
בדואר אוויר. קיימת אפשרות נוספת ולפיה המעטפה
נשלחה לפי תעריף מיוחד של דברי דפוס.

משלוח דברי דפוס בדואר אוויר

ארגוני דואר בכל רחבי העולם ניסו לעודד ארגונים ומוסדות לשלוח את המידע אותו נהגו להפיץ ללקוחותיהם באמצעות הדואר, והציעו תעריפים מוזלים עבור משלוח של מידע מודפס. נקודת ההנחה של רשויות הדואר הייתה כי אם יגבילו את מספר המילים שניתן להוסיף בכתב יד על הטופס המודפס, הם יגבילו את השימוש בתעריף המיוחד רק לארגונים ולמוסדות אותם ניסו למשוך.

תעריף מיוחד לדברי דפוס נקבע גם עבור משלוח של דברי דואר בתוך המדינה וגם עבור משלוח של דברי דואר לחו"ל, הן בדואר ים והן בדואר אוויר.

בדיקה של לוחות תעריפי המשלוח של מכתבי דואר אוויר מישראל לבריטניה מאז שנת 1952 מעלה כי על פי המחירון שהיה בתוקף מיום 1.7.1953 עלות משלוח דברי דפוס לאירופה עמד על 70 פרוטות לכל 25 גרם. ביום 1.2.1954 עלה המחיר ל-120 פרוטות.

אם כך, בהנחה שאכן במעטפה היה דבר דפוס ולא מכתב רגיל בכתב יד, **המעטפה הזו נשלחה לא לפני ה-1 ביולי 1953 ולא יאוחר מה-1 בפברואר 1954.**

החותמת המשולשת של תל אביב

בתקופה שקדמה לחגי תשרי מידי שנה עמד דואר ישראל בפני בעיה קשה. אנשים רבים ביקשו לשלוח אגרות ברכה לשנה החדשה (כרטיסי "שנה טובה") ומערכת המיון של הדואר לא עמדה בעומס.

אנשים שלשו את המעטפות שלהם לתיבות הדואר וגילו לאחר קבלת המכתבים כי המעטפות טופלו והוחתמו בבית המיון מספר גדול של ימים לאחר מועד המשלוח.

הבעיה הייתה חמורה במיוחד בבתי הדואר של הערים הגדולות, שם נאלץ הדואר להתמודד עם כמות גדולה במיוחד של מעטפות. הדואר, שלא הצליח למצוא פתרון לבעיית המיון, החליט להחביא את הבעיה ולא להטביע על המעטפות חותמת המכילה את תאריך ביצוע המיון.

בתקופה שקדמה לראש השנה הוא הכניס לשימוש בבתי הדואר של הערים הגדולות חותמת משולשת שהכילה רק את שם היישוב בלי תאריך הטיפול.

החותמת נועדה בעיקר להטבעה על המעטפות שהכילו דברי דפוס, כולל כרטיסי ברכה לרגל השנה החדשה.

החותמת המשולשת של תל אביב

בשנת 1953 חל ראש השנה של שנת תשי"ד ב-10 בספטמבר 1953.

מן העובדה שהבולים שעל המעטפה בוטלו באמצעו
החותמת המשולשת של תל אביב ניתן להניח כי
המעטפה נשלחה בחודשים יולי או אוגוסט 1953.

האמנם מדובר ב"שנה טובה"?

לא ניתן להוכיח מעבר לכל ספק כי המעטפה אמנם הכילה כרטיס המאחל "שנה טובה" לרב של העיר שפילד בבריטניה, אולם ישנם שלושה רמזים המעידים כי אכן זה היה תוכן המעטפה:

1. גודל המעטפה הקטן מתאים לאופנה שהייתה מקובלת מאוד במדינת ישראל באותם ימים לשלוח כרטיסי ברכה קטנים במעטפות מוקטנות. נוהג זה המשיך שנים רבות ובוטל רק לאחר שהדואר הכניס לשימוש מכונות מיון אוטומטיות אשר לא יכלו להתמודד עם המעטפות המוקטנות ונקבע נוהל המחייב את הלקוחות לשלוח רק מעטפות בגודל אחיד.

2. המעטפה נשלחה עם ביול המתאים למשלוח של דברי דפוס, דבר התואם משלוח של כרטיסי ברכה.

3. הדואר בחר להחתים את המעטפה בחותמת המשולשת ששימשה בעיקר להחתמת דברי דפוס בתקופה שקדמה לחגי תשרי.

כך או אחרת, על בסיס המידע המופיע בפני המעטפה ניתן היה לפענח את מועד המשלוח המשוער של המכתב שהוחתם בחותמת המשולשת האילמת של תל אביב.